

Интервју

Библиотекарство у нашем окружењу

Национална и универзитетска библиотека Босне и Херцеговине

Библиотекарство је као професија, нажалост, у извјесној мјери, запостављено.

Библиотеке нису усамљена острва, већ институције које се баве организирањем знања и информирања и као такве морају бити у узајамној комуникацији.

Панчевачко читалиште овим интервјуом започиње серију разговора о стању библиотекарства у нашем окружењу, са циљем да се на тај начин обезбеди неопходна комуникација између суседних библиотечких организација као предуслов бољег међусобног разумевања, размене искустава и пружања међусобне помоћи у достизању европских стандарда у библиотекарству. То ће допринети већој афирмацији, а самим тим и повољнијем статусу ових институција у државама са простора бивше Југославије, где библиотекарство још нема онај дигнитет који се данас подразумева у развијеним земљама Европе и света.

Наш први саговорник на ову тему је **др Исмет Овчина**, директор Националне и универзитетске библиотеке Босне и Херцеговине. Одговарајући на наша питања, изнео је своје ставове и мишљења, како о актуелном тренутку библиотекарства у БиХ, тако и о потреби интензивне сарадње библиотека на овим просторима.

Господине Овчина, како изгледа актуелни тренутак библиотекарства у БиХ? Са каквим се проблемима суочавате, а шта убрајате у несумњиве успехе? Какав је статус библиотекара? Како држава и органи на свим нивоима власти подржавају ваш рад?

- Европске библиотеке се, поред буџетских средстава за редовно функционирање, све чешће усмјеравају на

тражење властитих извора финансирања и „тржишно пословање“, односно пројектовање „самоодрживости“.

У босанско-херцеговачком постдејтонском демократском друштву, у којем се, увјетно речено, препознаје и признаје потреба за постојањем библиотека као институција културе, образовања и науке, као резултат друштвено-политичког устроја са два ентитета, десет кантона и једним дистриктом, јесте постојање толико и закона о библиотечкој дјелатности, што умногоме подразумева потребу за појачаним ангажманом у примјени стандарда у овој области, као и струци опћенито.

Из визуре НУБ БиХ, сасвим је јасно шта је њена визија и она није неостварива: очување документарног насљеђа Босне и Херцеговине и пружање одговарајућих библиотечких сервиса корисницима, обнова уништених и оштећених колекција, развој библиотечно-информационог система у БиХ и праћење савремених библиотечких трендова у Европи

и свијету, основна је мисија и главни задатак ове институције. Већ постоје краткорочни и дугорочни циљеви и стратегија за њихово постизање, што свакако захтијева одговарајућу друштвену подршку.

Слика стања библиотека презентирана је у публикацијама Националне и универзитетске библиотеке Босне и Херцеговине (НУБ БиХ) *Водич кроз јавне библиотеке у Босни и Херцеговини*, из 2006. године и *Водич кроз високошколске библиотеке у БиХ* из 2008. године, са јасним показатељима о правном и финансијском статусу, као и о увјетима рада у њима.

Примарни мотив за објављивање тога *Водича* био је, заправо, сачинити и предочити јавности реалну слику о једном од најзначајнијих сегмената босанско-херцеговачке културе, образовања и науке,

Др Исмет Овчина,
директор Националне и универзитетске
библиотеке БиХ

те појединачно представити библиотечке установе – ризнице знања и информација из цијеле Босне и Херцеговине.

Подстицај нам је био и промовирање и афирмација библиотекарства као професије, која је, нажалост, још у извјесној мјери запостављена у нашем друштву.

Ни статус библиотека (како правни, тако и финансијски), као ни увјети рада у њима, али ни егзистенцијални положај упосленика, уз одређене изузетке, нису још на нивоу да би се тиме могли превише хвалити у Босни и Херцеговини, те да би могли рећи, као што је то истицао нобеловац Иво Андрић, да су „библиотеке наша насušна потреба“.

Нажалост, један број библиотека је престао са радом, неке су разорене, уништене и спаљене (како њихова сједишта, тако и вриједни библиотечки фонд). Све то, али понекад и неправедан однос неких органа власти у БиХ према библиотекама као научним институцијама, утицало је на чињеницу да посљедњих година нема значајнијег напретка у побољшању увјета рада и статуса библиотека у БиХ.

Ипак, ентузијазам и залагање упосленика су, на срећу, као и много пута до сада, резултирали тиме да се објаве поменути *Водичи*, а посљедњих година и друге публикације из домена рада бројних библиотека широм наше државе.

Данашња мапа библиотека у БиХ, мора се признати, још увијек у потпуности не испуњава европске стандарде, али по свему судећи, креће се у позитивном смјеру, хватајући корак са савременим трендовима, технологијама, методама рада. У прилог овој тврдњи иде и чињеница да се библиотеке у БиХ у све већем броју укључују у кооперативни on-line библиографски систем и сервис (COBISS), што их чини саставним дијелом мреже библиотека у региону.

Створени су предувјети за креирање библиотечке професије по западноевропском и свјетском моделу, уз незаобилазну едукацију и стручно усавршавање. Босанско-херцеговачко демократско друштво има интенцију да буде базирано на знању и новим спознајама и сазнањима.

Што се тиче НУБ БиХ она, нажалост, није ријешила питање финансирања, због познатих проблема у БиХ.

У прошлој години дошло је до смањења буџета за НУБ БиХ за приближно једну трећину у односу на претходне године, а какво је стање ове године, говори и чињеница да се и поред сталних обећања и најавља, та пракса наставља. Слично је и у неким другим институцијама културе од значаја за БиХ, као што су Земаљски музеј БиХ, Умјетничка галерија БиХ, итд.

То је жалосна чињеница, а представља одраз стања у нашем друштву, која говори да се једна институција културе таквог значаја као што је наша

Зграда у којој је смештена Национална и универзитетска библиотека Босне и Херцеговине, некадшња Касарна „Маршал Тито“

институција, финансијски не прати, због чега ми стално инсистирамо да неко надлежан дефинитивно каже како ми то радимо. Ми инсистирамо да нам надлежна тијела БиХ и службено кажу радимо ли ми на разини наше друштвене улоге, задовољавамо ли на адекватној разини потребе наших корисника и остварујемо опћи друштвени интерес, који је у потпуности у функцији развоја друштва базираног на знању.

Наравно, ми сматрамо да добро радимо. У вербалним наступима, највећи дио одговорних нас хвали, али се та оцена не материјализује, па и даље ми имамо ситуацију какву имамо. А наш зацртани пут је, као што се може закључити, пут знања, развоја и просперитета у истој таквој, развијеној и просперитетној Босни и Херцеговини.

Није само наша библиотека у проблемима, већ се то може рећи и за друге библиотеке у земљи, поред њихове матичне, „сретнице“, јер имају стална финансијска средства и дио су буџета појединих нивоа власти, мада ни већина њих немају онолико

колико би реално било потребно за улогу модерне библиотеке.

Докад ће НУБ БиХ и још неке библиотеке у БиХ, у условима неријешеног статуса издржати да успешно обављају своју функцију, нико не може предвидјети. Међутим, ми смо вјечити оптимисти и непрестано се надамо да ће се ријешити наш правни и финансијски статус. Ми сматрамо да се држава треба нама поносити, давати нам задатке које ћемо одговорно испуњавати, а не да НУБ БиХ буде финансијски или неки други терет својој држави.

Нисмо поносни на те услове, као ни на тренутни смјештај у просторијама бивше Касарне „Маршал Тито“, јер питање одговарајућег смјештаја, поготову обнове „Вијећнице“ која је спаљена, за нас још увијек није на видiku.

Неку сатисфакцију ипак налазимо у бројним признањима библиотекара из БиХ и свијета, који нам дају подршку јер су препознали библиотекарство НУБ БиХ као систем заснован на свјетским стандардима струке, као и снажан потенцијал који лежи у библиотечким стручњацима, упркос проблемима са којима се свакодневно носе.

Како гледате на потребу тешиње сарадње библиотекара у нашем региону? Каква су ваша досадашња искуства у том погледу? Шта предлагате?

- Жеља, намјера и дужност нам је да пружимо нашим корисницима што бољу и квалитетнију услугу, да стандард уопсленика буде бољи, да се професионално усавршавамо, да се услови рада унаприједи. Једноставно: да радимо по европским стандардима, како и доликује једној институцији од државног и европског значаја.

Наравно да ћемо те циљеве сви заједно брже остваривати ако међусобно сарађујемо, чему ми дајемо пуни допринос. Тако с поносом истичемо да, у оквиру међународне сарадње, имамо и потписане споразуме о сарадњи са следећим библиотечким организацијама:

- Народном библиотеком Србије из Београда;
 - Националном и свеучилишном књижицом из Загреба;
 - Државном библиотеком Руске Федерације из Москве;
 - Библиотеком и Архивом Египта из Каира;
 - Александријском библиотеком из Александрије,
- и
- Народном и универзитетском библиотеком „Св.Климент Охридски“ из Скопја.

Истовремено остварујемо успјешну сарадњу и са великим бројем осталих библиотека у региону и Европи.

Такођер, допринос сарадњи међу библиотекама је и двадесетогодишње постојање COBISS-а који окупља библиотеке из земаља региона, а међу њима

и Националну и универзитетску библиотеку БиХ, са 36 пуноправних чланица ВиБ БиХ-а.

Савремене технологије и комуникацијско-информацијска инфраструктура пружају библиотекама могућност реализације оваквих тенденција на артикулиран, систематизиран и стандардизиран начин.

Као чланица CENL-а, TEL-а, LIBER-а и IFLA-е, Национална и универзитетска библиотека Босне и Херцеговине, која чини неопходну компоненту културне, образовне и информацијске инфраструктуре босанско-херцеговачког друштва, има одговорност и обавезу да, у складу са могућностима, прати ове трендове и ангажира расположиве потенцијале.

Непроцењива културна баштина, сачувана и садржана у колекцијама НУБ БиХ, које нису запаљене, а књиге су нажалост паљене, безувјетно би требала бити у цијелости доступна на међународној разини, јер чини препознатљиву компоненту европске културне баштине и идентитета, а говори о заједничком суживоту култура, народа и религија кроз вијекове или стољећа.

У протеклом рату запаљена је и зграда Вијећнице – Националне и универзитетске библиотеке Босне и Херцеговине. Реалност је, међутим, да ова институција, након ових мање-више познатих дешавања у овом дијелу Европе, има извјесних потешкоћа које онемогућавају њено функционирање на начин како би ми то жељели, што за конзеквенцу има оскудно судјеловање НУБ БиХ у европским пројектима дигитализације фондова, што је, објективно, науштрб прије свега босанско-херцеговачког друштва у цјелини.

У мјери у којој је то могуће, Национална и универзитетска библиотека БиХ чини напоре за подстицање израде и реализације пројеката и покреће иницијативе у сврху развоја модерне и савремене библиотечко-информацијске мреже, усаглашене са европским стандардима.

Мултикултурална, мултинационална, мултилингвална, мултиконфесионална Европа, требала би, без имало предрасуда и конзервативизма, бити огледало истој таквој Босни и Херцеговини.

На основу свега реченог, сасвим је разумљиво наше залагање за сарадњу која доприноси развоју и побољшању библиотечке професије, као и поштовању слободе приступа информацијама.

Сматрамо врло значајним продубљивање професионалне, стручне и особне комуникације и сарадње, подразумијева се и регионалне, у циљу развоја цивилног друштва базираног на знању.

Постоји ли спремност библиотекара и њихових организација за сарадњу са нашим часописом? Сматрате ли такав вид међусобног информисања корисним?

- Професионално одређени библиотекарски би требало да истрајавају у својој мисији, као и да активно, систематично и континуирано усвајају савремена знања и вјештине кроз формално и неформално образовање.

Поред перманентне едукације која је у библиотекарству, као и у многим другим професијама, императив за опстанак, библиотекарски и књижевници имају обавезу и потребу за развијањем сензибилитета и способности емпатије у комуникацији са околином – колегама, партнерима, корисницима, што понекад захтијева, може се казати, посебан дар и вјештину, а најчешће је кључна претпоставка успјешног и професионалног дјеловања, како појединца, тако и укупног колектива, али и библиотечке струке опћенито, јер – библиотеке нису усамљена острва, већ институције које се баве организирањем знања и информирања и као такве морају бити у узајамној комуникацији, помоћи, сарадњи, размјени и координацији.

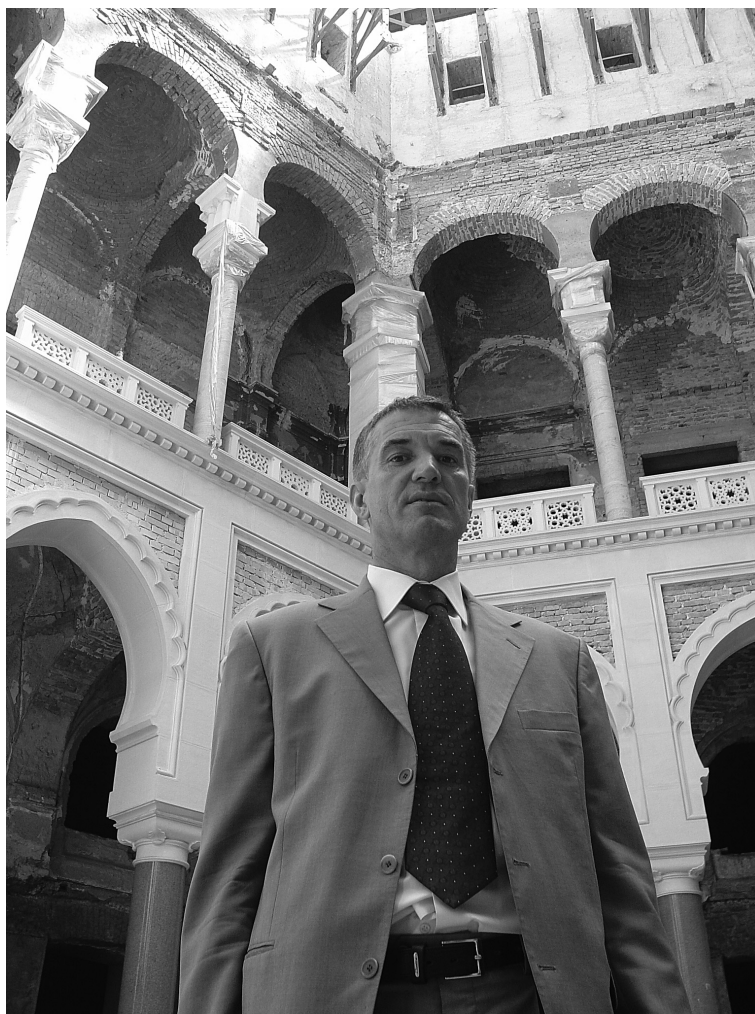
Наравно, сваки вид сарадње је пожељан и добродошао, а задовољство нам је сарађивати с часописом попут *Панчевачког читалишта*. Такођер и обратно, позивамо ваше колеге, сараднике и читаоце да објављују релевантне текстове у часопису Националне и универзитетске библиотеке БиХ *BOSNIACA*, који излази једанпут годишње и обилује актуелним темама из библиотечно-информатичке дјелатности.

Издавачка дјелатност НУБ БиХ се данас одвија у оквиру 4 едиције: *Босанскохерцеговачка библиографија* монографских, серијских публикација и прилога у серијским публикацијама *Memoria Bosniaca*; стручна библиотечка литература и *Memoria Mundi*. У периоду од 1996-2007. НУБ БиХ је објавила 52 издања.

Иначе, врло смо поносни на нашу издавачку дјелатност, о којој се детаљније информације могу наћи на www.nub.ba.

*

Редакција нашег часописа захваљује др Овчини на предусретљивости и жељи да да свој конкретан допринос нашој сарадњи. То је истовремено позив и нашим библиотекарима да припремају своје радове за објављивање у часопису *BOSNIACA* чији је издавач НУБ БиХ.

Зграда Вијећнице у којој је била смештена Национална и универзитетска библиотека Босне и Херцеговине